

ความชุกของโรคอ้วนในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเอกชน เขตดุสิต

ปณัชชา พันธุ์รักษ์ พ.บ.*

สุภาพรธณ ตันตราชีวะธ พ.บ., ว.ว. กุมารเวชศาสตร์*

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อหาความชุกของโรคอ้วนในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน เขตดุสิต

รูปแบบการวิจัย: การวิจัยเชิงพรรณนา

กลุ่มตัวอย่าง: เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จากโรงเรียนเอกชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนราชวัดวิทยา โรงเรียนกันตะบุตร โรงเรียนศรีตรัง และโรงเรียนกองทัพปกอุปลัมภัสร์สารสงเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย: เก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงคนละ 2 ครั้ง และบันทึกค่าเฉลี่ยที่ได้

ตัววัดที่สำคัญ: ความชุกของโรคอ้วน

ผลการวิจัย: เด็กนักเรียนทั้งหมด จำนวน 1,173 คน เป็นเด็กชาย 598 คน (ร้อยละ 51.0) และเด็กหญิง 575 คน (ร้อยละ 49.0) อายุเฉลี่ย 9.2 ± 2.1 ปี (5-12 ปี) พบความชุกของโรคอ้วนในเด็กนักเรียนร้อยละ 10.0 ภาวะเริ่มอ้วนร้อยละ 1.4 ภาวะท้วมร้อยละ 27.7 รูปร่างปกติร้อยละ 58.1 ค่อนข้างพอมร้อยละ 0.8 และพอมร้อยละ 2.0 พบเด็กอ้วนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เด็กอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปมีโรคอ้วนและท้วมมากกว่าเด็กอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป: พบความชุกของโรคอ้วนในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเอกชน เขตดุสิต ร้อยละ 10.0 ความชุกของโรคอ้วนและท้วมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น

Abstract

Prevalence of Obesity in Private Primary School Students in Dusit District

Panutcha Phanruk MD

Supapan Tantracheewathorn MD

Department of Pediatrics, BMA Medical College and Vajira Hospital

* ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล

Objective: To evaluate the prevalence of childhood obesity in private primary schools in Dusit District.

Study design: Descriptive study.

Subjects: Primary school students from 4 private schools in Dusit District, Bangkok, comprising Ratchawat Wittaya School, Kantabutra School, Sridarun School and Kongtapbok Oupattam Suesansongkror School.

Methods: Demographic data including gender, age, and level of class were recorded. Weight and height were measured twice for each subject and the mean values were recorded.

Main outcome measures: Prevalence of childhood obesity.

Results: Of the 1,173 enrolled students, 598 (51.0%) were male and 575 (49.0%) were female. Their mean age was 9.2 ± 2.1 years (range 5–12 years). The prevalence of obesity, preobesity, overweight, normal, preunderweight and underweight were 10.0%, 1.4%, 27.7%, 58.1%, 0.8% and 2.0%, respectively. The prevalence of obesity was significantly higher in male than female. The prevalence of obesity and overweight in 11–year old students or older were significantly higher than the younger students.

Conclusion: The prevalence of obesity of private primary school students in Dusit District was 10.0%. The prevalence of obesity and overweight were significantly increased with increasing age.

Key words: obesity, overweight, students, prevalence

บทนำ

โรคอ้วนเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากบุคคลที่อ้วน จะมีความเสี่ยงของโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ ตามมา เช่น โรคทางเดินหายใจอุดกั้นและหยุดหายใจขณะหลับ โรคกระดูกและข้อ โรคเบาหวาน โรคความดันเลือดสูง และโรคอื่น ๆ รวมทั้งปัญหาด้านจิตใจ และสังคม โดยเฉพาะโรคเบาหวานประเภทที่ 2 ซึ่งเคยเป็นโรคเรื้อรังที่พบเฉพาะในผู้ใหญ่ และเป็นโรคที่พบได้น้อยมากในเด็ก กำลังเป็นปัญหาใหญ่ในเด็กและวัยรุ่น¹

ในช่วง 2–3 ทศวรรษที่ผ่านมา หลายประเทศเผชิญกับปัญหาเด็กอ้วนที่เพิ่มมากขึ้น 2 ถึง 3 เท่า ความชุกของโรคอ้วนในเด็กไทยก็เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากเช่นกัน ผลการสำรวจระดับประเทศในเด็กไทย² 2 ครั้ง ห่างกัน 5 ปี พบความชุกของโรคอ้วนในเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 40 กองโภชนาการ กรมอนามัย³ ได้สำรวจภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียน อายุ 6–14 ปี ในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547 พบว่ากลุ่มเด็กวัยเรียน จำนวน 884 คน จาก 775 ครัวเรือน มีภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 15 และผลการสำรวจโรงเรียนชั้นประถมศึกษาทั่วประเทศ 342 โรง ในปี พ.ศ. 2548 โดยเครือข่ายวิจัยสุขภาพมูลนิธินิสาทรสุขแห่งชาติ⁴ พบว่าเด็กนักเรียนเป็น

โรคอ้วนร้อยละ 12 และมีภาวะโภชนาการเกิน ร้อยละ 5 โดยพบเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานครเป็นโรคอ้วนถึงร้อยละ 15.5 และมีภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 7 ในปัจจุบันพบว่า ประมาณร้อยละ 12 ของเด็กในกรุงเทพมหานครเป็นโรคอ้วนเมื่ออายุเพียง 2 ปี⁵ และพบว่าเด็กวัยเรียนในครอบครัวที่มีเศรษฐกิจดีมีความชุกของโรคอ้วนสูงกว่า^{6,7}

มีการศึกษาวิจัยติดตามระยะยาวในเด็กอ้วนพบว่า หนึ่งในสามของเด็กที่อ้วนในช่วงก่อนวัยเรียน และครึ่งหนึ่งของเด็กที่อ้วนในวัยเรียน จะยังคงอ้วนเมื่อเป็นผู้ใหญ่⁸ ซึ่งแสดงว่าหากไม่แก้ไขในอนาคตร้อยละ 33 ของเด็กที่อ้วนในประเทศไทยจะเผชิญกับปัญหาประชากรที่ไม่มีคุณภาพ เจ็บป่วยเรื้อรังด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวาน และโรคเสื่อมเรื้อรังอื่น ๆ ที่บั่นทอนคุณภาพชีวิต และเป็นภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพต่อสังคมโดยรวม

การที่โรคอ้วนในเด็กมีอุบัติการณ์สูงขึ้นมากในเวลาอันสั้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับประทานอาหารมากกว่าการใช้พลังงาน การเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบันที่ตามใจเด็กอย่างไม่มีการขีดจำกัดในการรับประทานอาหาร เช่น การบริโภคอาหารที่มีไขมันสูง รสหวาน ขนมขบเคี้ยว และดื่มน้ำอัดลมเพิ่มขึ้น การใช้ชีวิตที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายน้อย ขาดการออกกำลังกาย

ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่าความชุกของโรคอ้วนสูงขึ้นตาม เศรษฐฐานะของครอบครัว^{6,7} ซึ่งครอบครัวที่มีเศรษฐานะดีจะนิยม ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ความชุกของโรคอ้วนของ เด็กนักเรียนโรงเรียนเอกชนจึงอาจจะแตกต่างหรือสูงกว่าในเด็กทั่วไป จากการทบทวนการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่มีข้อมูลความชุกของ โรคอ้วนของเด็กชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนมาก่อน

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของโรคอ้วน ของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 ในโรงเรียนเอกชน เขตดุสิต ซึ่งเป็นเขตรับผิดชอบของวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และวชิรพยาบาล โดยได้ทำการคัดเลือกโรงเรียนเอกชนที่มีระดับ เศรษฐฐานะใกล้เคียงกัน และสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อให้ ทราบถึงขนาดของปัญหา และเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อวางแผนทาง ในการป้องกันต่อไป

ประชากรตัวอย่างและวิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เทอมปลาย ปีการศึกษา 2549 จากโรงเรียนเอกชน เขตดุสิต 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนราชวดี- วิทยา 218 คน โรงเรียนกันตะบุตร 429 คน โรงเรียนศรีตรัง 129 คน และโรงเรียนกองทัพกอบกู้สัมภัสร์สารสงเคราะห์ 397 คน รวม 1,173 คน

เกณฑ์การคัดเข้า

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ผู้ปกครองยินยอมและ นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก

มีโรคประจำตัวหรือปัญหาการเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น โรคของ ระบบประสาทส่วนกลาง โรคต่อมไร้ท่อ หรือกลุ่มอาการผิดปกติที่ เป็นมาแต่กำเนิด

นิยามตัวแปร

ภาวะโภชนาการของเด็ก จะแบ่งโดยเทียบกับค่ามัธยฐาน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของเด็กเพศเดียวกัน ความสูงเท่ากัน จากตารางอ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศชายและหญิง อายุ 2 ถึง 18 ปี น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง จากกรมอนามัย กระทรวง- สาธารณสุข พ.ศ. 2543^{9,10} ดังต่อไปนี้

โรคอ้วน (obesity) คือภาวะน้ำหนักเกินค่ามัธยฐานมากกว่า

3 SD

ภาวะเริ่มอ้วน (preobesity) คือภาวะน้ำหนักมากกว่าค่า มัธยฐาน 2 - 3 SD

ภาวะโภชนาการเกินหรือท้วม (overweight) คือภาวะ น้ำหนักมากกว่าค่ามัธยฐาน 1.5 - 2 SD

น้ำหนักปกติหรือสมส่วน (normal) คือภาวะน้ำหนัก ใกล้เคียงกับค่ามัธยฐาน โดยมีค่าระหว่าง -1.5 SD ถึง +1.5 SD ของค่ามัธยฐาน

ค่อนข้างผอม (preunderweight) คือภาวะน้ำหนักที่ ต่ำกว่าค่ามัธยฐาน โดยมีค่าระหว่าง -2 SD ถึง -1.5 SD

ผอม (underweight) คือภาวะน้ำหนักที่มีค่าน้อยกว่า ค่ามัธยฐาน -2 SD

ดัชนีมวลกาย (body mass index, BMI) คือ ค่า ความสัมพันธ์ของน้ำหนัก (กก.) หารด้วยส่วนสูง (เมตร) ยกกำลังสอง^{11,12}

วิธีดำเนินการวิจัย

หลังได้รับอนุมัติให้ทำวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาและ ควบคุมการวิจัยในคนของกรุงเทพมหานครแล้ว ได้ติดต่อประสาน- งานกับโรงเรียนที่จะเก็บข้อมูลทั้ง 4 แห่ง เพื่อขออนุญาตในการเก็บ ข้อมูล โดยบันทึกข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ในแบบบันทึกข้อมูลที่จัดทำขึ้น และได้ชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง ของเด็กนักเรียนโดยใช้เครื่องชั่งน้ำหนักที่บอกค่าน้ำหนักละเอียดเป็น 0.1 กิโลกรัม และเครื่องวัดส่วนสูงชนิดตั้งพื้นที่บอกความสูง ละเอียดเป็น 0.1 เซนติเมตร โดยวัดคนละ 2 ครั้ง และบันทึกค่า เฉลี่ยที่ได้

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมสถิติ SPSS 11.5 โดย ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง แสดงโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น เพศ ระดับชั้นเรียน จำนวนเด็กที่มีภาวะโภชนาการปกติ ภาวะโภชนาการ เกิน และโรคอ้วนนำเสนอโดยใช้ร้อยละ และทดสอบความ สัมพันธ์ โดยใช้ chi-square test โดยถือว่า $p\text{-value} < 0.05$ ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

เด็กนักเรียนทั้งหมด 1,173 คน อายุเฉลี่ย 9.2 ± 2.1 ปี

ตารางที่ 1 ภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนแบ่งตามเพศ

ภาวะโภชนาการ	จำนวน ทั้งหมด (n=1173)	เพศ [จำนวน (ร้อยละ)]		p-value
		ชาย (n=598)	หญิง (n=575)	
อ้วน	117 (10.0)	80 (13.4)	37 (6.4)	0.001*
เริ่มอ้วน	17 (1.4)	10 (1.7)	7 (1.2)	0.90
ท้วม	325 (27.7)	162 (27.1)	163 (28.3)	0.73
ปกติ	682 (58.1)	332 (55.5)	350 (60.9)	0.08
ค่อนข้างผอม	9 (0.8)	4 (0.6)	5 (0.9)	0.96
ผอม	23 (2.0)	10 (1.7)	13 (2.3)	0.88

* p-value < 0.05

(5-12 ปี) เป็นเพศชาย 598 คน (ร้อยละ 51.0) เพศหญิง 575 คน (ร้อยละ 49.0) เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 179 คน (ร้อยละ 15.3) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 172 คน (ร้อยละ 14.7) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 208 คน (ร้อยละ 17.7) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 224 คน (ร้อยละ 19.1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 202 คน (ร้อยละ 17.2) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 188 คน (ร้อยละ 16.0) เป็นเด็กน้ำหนักมากกว่าปกติ 459 คน (ร้อยละ 39.1) น้ำหนักปกติ 682 คน (ร้อยละ 58.1) น้ำหนักน้อยกว่าปกติ 32 คน (ร้อยละ 2.8) พบความชุกของโรคอ้วนร้อยละ 10.0 ความชุกของโรคอ้วนในเด็กชายร้อยละ 13.4 ซึ่งมากกว่าร้อยละ 6.4

ในเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนภาวะโภชนาการอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่าเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความชุกของโรคอ้วนและท้วม สูงกว่านักเรียนชั้นอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบความชุกของโรคอ้วนและท้วมเพิ่มสูงขึ้น และความชุกของเด็กรูปร่างปกติลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่ออายุมากขึ้น ช่วงอายุที่มีความชุกของโรคอ้วนและภาวะโภชนาการเกินสูงที่สุดคือช่วงอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนแบ่งตามระดับชั้นเรียน

ภาวะ โภชนาการ	ระดับชั้นเรียน [จำนวน (ร้อยละ)]					
	ประถม 1 (n=179)	ประถม 2 (n=172)	ประถม 3 (n=208)	ประถม 4 (n=224)	ประถม 5 (n=202)	ประถม 6 (n=188)
อ้วน	7 (3.9)	13 (7.6)	14 (6.7)	25 (11.1)	26 (12.9)	32 (17.0)*
เริ่มอ้วน	1 (0.6)	3 (1.7)	3 (1.5)	6 (2.7)	4 (2.0)	-
ท้วม	35 (19.5)	35 (20.4)	37 (17.8)	73 (32.6)	69 (34.1)	76 (40.4)*
ปกติ	129 (72.1)	117 (68.0)	145 (69.7)	116 (51.8)	96 (47.5)	79 (42.0)
ค่อนข้างผอม	1 (0.6)	1 (0.6)	5 (2.4)	-	2 (1.0)	-
ผอม	6 (3.3)	3 (1.7)	4 (1.9)	4 (1.8)	5 (2.5)	1 (0.6)

* p-value < 0.05 เมื่อเทียบกับระดับชั้นเรียนอื่น

ตารางที่ 3 ภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนแบ่งตามช่วงอายุ

ภาวะโภชนาการ	อายุ [จำนวน (ร้อยละ)]		
	5-7 ปี (n=321)	8-10 ปี (n=668)	≥ 11 ปี (n=184)
อ้วน	19 (5.9)	66 (9.9)*	32 (17.4)*,**
เริ่มอ้วน	3 (0.9)	14 (2.1)	0 (0)
ท้วม	66 (20.6)	185 (27.7)*	74 (40.3)*,**
ปกติ	223 (69.5)	383 (57.3)*	76 (41.3)*,**
ค่อนข้างผอม	2 (0.6)	6 (0.9)	1 (0.5)
ผอม	8 (2.5)	14 (2.1)	1 (0.5)

* p-value < 0.05 เมื่อเทียบกับอายุ 5 - 7 ปี

** p-value < 0.05 เมื่อเทียบกับอายุ 8 - 10 ปี

วิจารณ์

จากรายงานการสำรวจภาวะโภชนาการเด็กวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร ปีพ.ศ. 2547 ของกรมอนามัย พบความชุกของภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 15 และผลการสำรวจเด็กนักเรียนทั่วประเทศของเครือข่ายวิจัยสุขภาพ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2548 พบความชุกของโรคอ้วนร้อยละ 12 และภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 5 โดยพบเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานครเป็นโรคอ้วนถึงร้อยละ 15.5 และมีภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 7 การศึกษาความชุกของโรคอ้วนในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนรัฐบาล เขตดุสิต ปี 2546 ของวารสาร สรเสริมสมบัติ¹³ พบความชุกของโรคอ้วนร้อยละ 8.1 ส่วนในการศึกษานี้พบความชุกของโรคอ้วนร้อยละ 10.0 และภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 27.7 การศึกษานี้พบความชุกของเด็กที่มีน้ำหนักมากกว่าปกติ (เด็กโรคอ้วนโดยเฉพาะกลุ่มที่มีภาวะโภชนาการเกิน) สูงกว่าการศึกษาอื่น อาจเนื่องจากการศึกษานี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มเด็กนักเรียนโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีเศรษฐกิจของครอบครัวดีกว่าเด็กโดยรวม จึงมีโอกาสเป็นโรคอ้วนและภาวะโภชนาการเกินได้มากขึ้น

Crisp AH และคณะ¹⁴ ศึกษาพบว่า เด็กอายุ 6 เดือนที่เป็นโรคอ้วนมีอัตราเสี่ยงที่จะเป็นโรคอ้วนในวัยผู้ใหญ่มากกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน 2.3 เท่า เด็กอายุ 7 ปีที่เป็นโรคอ้วนมีโอกาสเสี่ยงที่จะเป็นโรคอ้วนในวัยผู้ใหญ่มากกว่าเด็กในวัยเดียวกัน 3.7 เท่า และเด็กอายุ 10-12 ปีที่เป็นโรคอ้วนมีโอกาสเป็นโรคอ้วนในวัยผู้ใหญ่มากกว่าเด็กวัยเดียวกัน 6.3 เท่า การพบโรคอ้วนในเด็ก

ที่อายุมากขึ้นโดยเฉพาะในวัยรุ่น มีโอกาสที่จะเป็นโรคอ้วนสูงขึ้นในวัยผู้ใหญ่ สำหรับการศึกษานี้พบความชุกของโรคอ้วนและท้วมเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่ออายุมากขึ้น โดยช่วงอายุที่มีความชุกของโรคอ้วนและภาวะโภชนาการเกินสูงที่สุด คือช่วงอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงก่อนจะเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งมีโอกาสที่จะเป็นโรคอ้วนสูงขึ้นในวัยผู้ใหญ่ การป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคอ้วนจึงควรทำตั้งแต่ในเด็กอายุน้อย เพื่อลดปัญหาประชากรที่ไม่มีคุณภาพ เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ที่บั่นทอนคุณภาพชีวิต และเป็นภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพอย่างยิ่งต่อสังคม

โรคอ้วนเป็นภาวะที่สามารถป้องกันและรักษาได้ โดยอริยาบและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ตระหนักถึงปัญหาและโรคแทรกซ้อนที่ตามมา เน้นเรื่องการให้บุตรหลานรับประทานอาหารที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโต มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ละเว้นพฤติกรรมที่ทำให้อ้วน เช่น การดูทีวีและรับประทานขนม^{15,16} สิ่งสำคัญคือ ควรให้การป้องกันและรักษาก่อนมีผลแทรกซ้อน การศึกษานี้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะน้ำหนักเกินและภาวะอ้วนในเด็กวัยเรียน ซึ่งควรได้รับการป้องกันและรักษาตั้งแต่เด็กอายุน้อยก่อนที่จะเข้าสู่วัยรุ่นและเติบโตเป็นผู้ใหญ่อ้วน ซึ่งความชุกของโรคอ้วนจะสูงขึ้นและมีภาวะแทรกซ้อนสูงขึ้นได้

สรุป

การศึกษานี้พบความชุกโรคอ้วนในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา

โรงเรียนเอกชน ร้อยละ 10.0 ภาวะเริ่มอ้วนร้อยละ 1.4 และท้วมร้อยละ 27.7 เด็กชายมีความชุกของโรคอ้วนสูงกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบความชุกของเด็กที่มีโรคอ้วนและท้วมเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น การป้องกันและรักษาโรคอ้วนตั้งแต่เด็กอายุน้อยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการลดปัญหาโรคอ้วนและโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่จะตามมาได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณแพทย์หญิงนิลิตา จึงเจริญสุขยังหัวหน้าภาควิชากุมารเวชศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพ-มหานครและวชิรพยาบาลที่อนุญาตให้ทำการวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิจัย ขอขอบคุณคุณบุษบา สุภวัฒน์ธนบดี ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านสถิติของงานวิจัย และคุณคุณฉิย ศิริโชติ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 38 ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- Dietz WH. Childhood weight affects adult morbidity and mortality. *J Nutr* 1998; 128 (2 suppl): 411s-4s.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ. ภาวะโภชนาการและชาวปัญญาของเด็กไทย. ใน: อุมภาพร สุทัศนวีรวิทย์, นลินี จงวิริยะพันธุ์, สุภาพรรณ ตันตราชีวรร, บรรณาธิการ. ทันยุคกับโภชนาการในเด็ก. กรุงเทพมหานคร: ปิยอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์; 2548. หน้า 1-19.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานการสำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของเด็กวัยเรียนอายุ 6-14 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร: งานแผนงานและประเมินผลของโภชนาการกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2547.
- เครือข่ายวิจัยสุขภาพ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. การสำรวจปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อภาวะโภชนาการเกินในโรงเรียนชั้นประถมศึกษา: รายงานเบื้องต้น. 2548.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ, อุไรพร จิตต์แจ้ง. น้ำหนักส่วนสูงและภาวะโภชนาการของเด็กจากแรกเกิดถึง 2 ปี: รากฐานสำหรับพัฒนาการของสมองและต้นเหตุของโรคเรื้อรังในผู้ใหญ่. รายงานต่อสถาบันวิทยาการเจริญวัย เอกสารอัดสำเนา. 2548.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานการสำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของประเทศไทย ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ผลงานและประเมินผล กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2538.
- O'Dea JA. Differences in overweight and obesity among Australian schoolchildren of low and middle/high socioeconomic status. *Med J Aust* 2003; 179: 63.
- Serdula MK, Ivery D, Coates RJ, Freedman DS, Williamson DF, Byers T. Do obese children become obese adults? A review of the literature. *Prev Med* 1993; 22: 167-77.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูง เพื่อประเมินการเจริญเติบโตของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การอาหารและยาในพระบรมราชูปถัมภ์; 2543. หน้า 33-87.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการควบคุมและป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กนักเรียน: การวิเคราะห์และแปลผลภาวะโภชนาการ. กรุงเทพมหานคร: องค์การอาหารและยาในพระบรมราชูปถัมภ์; 2544. หน้า 14-5.
- Styne DM. Childhood and adolescent obesity: prevalence and significance. *Pediatr Clin North Am* 2001; 48: 823-54.
- พิภพ จิริภิญโญ. โภชนศาสตร์ทางคลินิกในเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์; 2538. หน้า 257-66.
- วรารณ ศรีเสริมสมบัติ. ความชุกของโรคอ้วนในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดุสิต. วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล. 2546.
- Crisp AH, Douglas JW, Ross JM, Stonehill E. Some developmental aspects of disorders of weight. *J Psychosom Res* 1970; 14: 313-20.
- Skelton JA, Rudolph CD. Overweight and obesity. In: Kliegman RM, Behrman RE, Jenson HB, Stanton BF, eds. *Nelson textbook of pediatrics*. 18th ed. Philadelphia: Saunders; 2007. p. 232-42.
- Nichols MR, Livingston D. Preventing pediatric obesity: assessment and management in the primary care setting. *J Am Acad Nurse Pract* 2002; 14: 55-62.